

KERRY BROWN

**NOII
IMPĂRAȚI**
PUTERE ȘI DINASTII COMUNISTE ÎN CHINA

Traducere din limba engleză de Cristina Ispas

Prefață de Dan Tomozei

Postfață de Cristian Pîrvulescu

CORINT
BOOKS
—2017—

în întreaga sa istorie, o femeie ca membru. Nici măcar soția lui Mao Zedong, formidabila Jiang Qing, nu a avut acces în acest perimetru strict delimitat, destinat exclusiv superelitei. Zvonuri care au circulat în 2012, potrivit cărora Liu Yandong, singura femeie care a făcut parte din Comitetul Extins al Biroului Politic începând cu anul 2007, urma să pătrundă, în sfârșit, în ultimul cerc al puterii, care era Comitetul Permanent, s-au dovedit până la urmă a fi fost false. Dintre cei 84 de milioane de membri ai PCC, numai o cincime sunt femei. Procentajul nu se schimbă prea mult nici în Comitetul Central. Din 31 de provincii, regiuni autonome și orașe aflate sub controlul direct al guvernului, numai una singură are o femeie în fruntea organizației de Partid, din 2013, și numai două femei au reușit să fie numite în postul de guvernator după 1949. Eșaloanele superioare ale puterii chineze sunt dominate de bărbați. Vorbim de o lume care practică discriminarea de gen. Numai în lumea afacerilor se poate spune că femeile sunt ceva mai bine reprezentate, în ciuda eforturilor PCC în momentul venirii la putere de a atrage atenția asupra acestei probleme de inegalitate, prin celebrul slogan la acea vreme „femeile sprijină pe umerii lor jumătate de cer”.

În contextul Chinei moderne, de multe ori e nevoie să o iei pe căi mai puțin ortodoxe pentru a putea pătrunde într-un final în sanctuarul puterii. La mijlocul anilor 2000, un jurnalist, care locuia la Beijing de mai mulți ani, mi-a povestit că lucra la o carte despre două „concubine moderne” – două femei care reușiseră să-și dezvolte o înfloritoare afacere de consultanță, datorită relațiilor intime pe care le întrețineau cu bărbați puternici. Astfel, oamenii de afaceri chinezi și străini erau dispuși să le plătească acestor femei până la 50 000 de dolari pentru a li se deschide ușile unora dintre membrii celor mai înalte foruri ale Partidului sau Guvernului.

În 2011, revista *Caijing* (însemnând, în chineză, „avere”) a publicat un studiu inedit despre „regina concubinelor”, Li Wei. Jurnaliștii Luo Changping și Rao Zhi, într-un articol intitulat pur și simplu „Amanta Publică”*, au relatat povestea unei emigrante de origine vietnameză care locuia în 1970 în provincia Yunnan din sud-vestul Chinei. Exemplul lui Li Wei este ilustrativ pentru suișurile și coborâșurile care definesc stilul de viață libertin din China modernă. După ce în tinerețe avusese ca toată lumea un singur set de documente și o singură identitate, în următoarele trei decenii Li Wei a continuat să-și tot schimbe pașapoartele și să se ascundă în spatele unei lungi serii de identități, unele din Shenzhen, altele din Guangdong sau Hong Kong, pe măsură ce a reușit să se apropie tot mai mult de o serie de oficiali importanți și să-i „asiste” în muncă. Implicată în această afacere a fost și sora ei, în timp ce soțul, un funcționar de la biroul local pentru industria tutunului, i-a fost primul patron.

Potrivit articolului din *Caijing*, după o incursiune inițială în lumea afacerilor cu tutun, Li Wei s-a apropiat de Li Jiating, care avea să devină guvernator al Yunnanului și pe care l-a ajutat în 1995 cu o mică investiție imobiliară. A trecut apoi la afaceri cu acte de identitate false pentru Hong Kong și la afaceri ilicite cu petrol. Li Jiating a fost prins și trimis în judecată în 2001, primind o condamnare la moarte cu suspendare, iar lecția pe care a învățat-o Li Wei cu această ocazie a fost ca de atunci înainte „să nu mai mizeze totul pe o singură carte”. Prin urmare, în următorul deceniu și-a creat o adevărată rețea clientelară, care e foarte posibil să fi pătruns până în sânul Partidului.

Adevărata abilitate a lui Li era să-și folosească farmecele sexuale pentru a se apropia de politicienii cu care se implica în diferite afaceri. Și chiar se pricepea să le câștige încrederea.

* „Gong Gong Qinfu”, în chineză.

Caijing menționează că aceasta „se folosea de hainele pe care le purta ca de niște arme”. Următoarea mutare a fost să se implice în afacerile legate de stațiile de epurare a apei, din ce în ce mai bănoase pentru oficialii de la nivel local, începând cu anii 2000, și în afacerile cu proprietăți. Iar în schimbul serviciilor ei primea fie comisioane de mediere, între anumiți pioni ai afacerilor, fie de consultanță. Cifrele au ajuns curând undeva de domeniul milioanei, o singură afacere încheiată în 2002 aducându-i un câștig de 1 milion de RMB. Însă, cea mai bună afacere pe care a încheiat-o Li a constat în înființarea unui lanț de benzinării, care i-a adus câștiguri de multe milioane de dolari.

Rețeaua clientelară pe care reușise să și-o creeze Li Wei a fost expusă în 2010, când aceasta s-a mutat la Hong Kong, aproape devenind o eroină populară în China. Numele ei a fost atunci legat de cel al unor politicieni precum Wang Qishan și Yu Zhengsheng, amândoi țintele unor zvonuri care au circulat mai mult în afara Chinei, dar și, mai discret, în interior, referitor la „căsătoriile politice” în care ar fi fost implicați. Ceea ce nu ar fi însemnat mare lucru, dacă cei doi nu ar fi fost în același timp și capii unei întregi rețele care furniza un gen distinct de confort fizic și emoțional oferit de femei*. Indiferent dacă aceste povești despre membrii superelitei sunt credibile sau nu, ele ne arată totuși cum anume poate fi coruptă cu ușurință o rețea, lipsită de calități morale intrinseci. Ne ajută în special când încercăm să descifrăm ce se ascunde dincolo de limbajul înțesat cu principii morale de care se folosesc liderii politici din China și cum contrastează acest limbaj cu comportamentul lor. În această cultură a puterii, există un nivel surprinzător de mare de toleranță față de oamenii care se dedau la varii tipuri de plăceri. De fapt, acest tip de comportament mai libertin a devenit aproape de la sine înțeles.

* Xi Fei, Cheng Gongyi, *op. cit.*, p. 325.

Exemplul lui Li Wei mai este ilustrativ și în alt sens. Identitatea ei, modul de operare, abilitatea de a schimba rețelele existente în jurul ei, de a ajunge de la diverși funcționari, până la importanți lideri politici la nivel național sau local, dovedesc toate o mare adaptabilitate. Și-a schimbat numele de mai multe ori, și-a asumat mai multe identități, și-a creat pe parcurs diferite contacte în diferite câmpuri de activitate, în timp ce se îndrepta spre principala țintă de afaceri: Qingdao.

Se lăsau oare, liderii politici, pur și simplu amăgiți de ea sau le convenea mai degrabă abilitatea ei de a se mișca evident mai liber decât ei în anumite zone? Ajunseser oare Li Wei să joace rolul unui fel de antreprenor de relații, al unui emisar care putea transmite mesaje dintr-o anumită zonă în alta, datorită talentului ei special de a se ascunde foarte bine și de a fi foarte discretă? În multe privințe, se poate spune că, prin modul în care era obișnuită să-și schimbe mereu identitățile, Li Wei pare să aparțină mai degrabă de generația precedentă de lideri politici, din perioada revoluționară dinaintea de 1949, când să ai o singură identitate stabilă putea fi considerat un lucru destul de periculos, te făcea să fii foarte vulnerabil, pentru că puteai fi găsit foarte ușor. De fapt, merită menționat aici că Jiang Qing, soția lui Mao Zedong, a fost la un moment dat asociată cu Yu Zhengsheng, care se pare că ar fi avut la un moment dat legături cu Li Wei. Jiang însăși a dus o viață destul de zbuciumată. Numele ei de botez a fost Li Shumeng, pe care și l-a schimbat în școala primară în Li Yunhe, mai târziu luându-și numele de scenă de Lan Ping, înainte de a începe să se semneze cu Jiang Qing, nume pe care l-a păstrat apoi până la sfârșit. De altfel, mulți din generația ei obișnuiau să-și schimbe des numele. Marele ei mentor, Kang Sheng, nașul serviciilor secrete din China, și-a schimbat și el de mai multe ori numele, în Zhang Zongke, Zhao Rong și Li Jushi. Vremurile tulburi din timpul revoluției

au forțat aceste schimbări de nume și identitate, de apartenență, pentru membrii acestei generații. Opt decenii mai târziu însă, unele tactici de acoperire a urmelor și disimulare practicate de cea de-a cincea generație aflată la conducerea lumii căreia aceștia i-au pus bazele, prinsă și ea într-o nouă revoluție, aveau să semene, în mod straniu, destul de mult cu cele vechi.

Legături indestructibile

Să-i luăm de exemplu pe cei șapte membri ai Comitetului Permanent al Biroului Politic în timpul Congresului al XVIII-lea, cu tot cu complicatele încrângături de relații formate în jurul lor. În primul rând, va trebui să ne concentrăm atenția asupra diferitelor tipuri de relații pe care aceștia le întrețin, precum și asupra relativei lor vizibilități.

Mai întâi de toate, să vorbim de relațiile de sânge, de legăturile de familie, care sunt și primele ca importanță. O astfel de relație de familie poate însemna că ești fie fiul, fiica, verișorul, fie un alt membru din cercul familial apropiat al unui fost mare lider politic sau, cu alte cuvinte, că te numeri printre prințișori sau aparții de lumea lor. Lărgim însă puțin cercul și includem aici și legăturile de familie prin alianță, create cu ajutorul soțiilor sau al copiilor. Și cel mai mult ne interesează în acest sens soțiile, care vor ocupa un loc central în mai multe dintre situațiile pe care le vom analiza mai jos. Soțiile lui Xi Jinping și Li Keqiang, de exemplu, și-au construit tipuri diferite de cariere, profitând de poziția soților lor. De asemenea, legăturile de familie pot fi ori legături de sânge, moștenite, ori legături prin alianță, adică dobândite prin căsătorie, cum este cazul celebru al lui Wang Qishan. Este interesant să urmărim o anumită dinamică a modului în care se „transferă” capitalul politic, prin încheierea unei căsătorii, sau a altor relații de

familie, către generația mai tânără. Bineînțeles, relațiile dintre părinți și copii sunt de asemenea extrem de importante într-un sistem în care legăturile familiale sunt considerate a fi și cele care prezintă cea mai mare încredere.

Există însă și altfel de relații, strict politice. Mergând pe firul acestora vom vedea cum anume și-au acumulat superelitele capitalul politic și puterea de influență, pornind de la poziții deținute fie în cadrul departamentului guvernamental, fie în cadrul unor organizații de Partid. Unii lideri politici, cum ar fi Zhang Gaoli, care și-a construit o importantă carieră în afaceri (după ce a lucrat în industria petrolieră controlată de stat), au lucrat mai întâi mult timp în anumite ministere. În cazul lui Zhang, este vorba despre Comisia de Stat pentru Dezvoltare și Planificare din anii 1990, care în 2002 a devenit Comisia de Stat pentru Dezvoltare și Reformă. Legăturile pe care acești lideri și le-au format în cadrul comisiilor i-au ajutat să-și dezvolte mai târziu cariere impresionante. Rețelele de Partid, inițiate în cadrul anumitor organizații de genul Ligii Tineretului Comunist, Departamentul Organizației Centrale sau Aparatul Securității Statului au constituit de asemenea surse foarte puternice pentru acumularea de influență și oportunități de creare a unor noi conexiuni utile pentru membrii lor. Și, în sfârșit, mai sunt de luat în calcul unele rețele formate la nivel de provincii, care s-au dovedit și ele un bun sprijin în carieră pentru mulți. Capii provinciilor încă mai constituie cel mai mare grup din Comitetul Central*. Unele provincii, cum ar fi Shandong sau Jiangsu (Jiang Zemin și Hu Jintao

* Vezi în special Capitolul 1 din cartea lui Bo Zhiyue, *China's Elite Politics: Governance and Democratization*, World Scientific, Singapore, 2010: „Who Governs: China's Political Elites”, pentru o analiză atentă a componenței Comitetului Central la cel de-al XVII-lea Congres al Partidului, precum și a funcțiilor deținute de participanții respectivi la Congres, datorită cărora au și dobândit onoarea de a se afla acolo.

provin, ambii, din ultima) s-au dovedit eficiente în special în formarea unor lideri care au rezistat apoi pentru perioade îndelungate în forurile înalte, la nivel național, ale PCC. Ca o trăsătură comună, în cazul celor de-a patra și a cincea generații de lideri politici ai Chinei moderne, experiența acumulată la șefia organizațiilor de Partid din provincii a fost considerată esențială pentru viitoarea lor ascensiune în poziții importante în fruntea statului – deși au existat, bineînțeles, după cum voi încerca să arăt un pic mai târziu, și excepții.

Un alt tip de legături demne de luat în considerare sunt cele de prietenie, fără nicio bază familială. Dat fiind însă că astfel de legături se creează de obicei în timpul anilor de facultate sau în tinerețe, în orice caz, în cercuri care au mai puțin de a face cu politicul, ele sunt și cel mai greu de urmărit pe firul formării lor. Este vorba despre un gen de relații de natură afectivă, ale căror baze au fost puse în perioade premergătoare întemeierii de către protagoniști a unei cariere politice, dar care încă se mai dovedesc de ajutor și după aceea. Unii au acumulat experiență ca jurnaliști sau ca tineri lideri, alții în calitate de cadre universitare, creându-și relații în mediile respective. Deși imaginea pe care o avem despre membrii Biroului Politic este a unor oameni cărora le lipsesc relațiile de familie și care trăiesc în izolare, există persoane de care aceștia s-au apropiat în tinerețe, încă importante pentru ei și față de care se mai simt îndatorați.

Urmează apoi legăturile de afaceri, care se suprapun peste cele politice existente la nivelul provinciilor. Și există două arii diferite, care sunt acoperite de acest tip de legături de afaceri. În primul rând, vorbim de sectorul întreprinderilor de stat. Mulți dintre cei care au ajuns în poziții de mare putere în Partid au lucrat mai întâi mult timp în acest sector. Cele mai cunoscute astfel de cazuri sunt al lui Zhou Yongkang, membru al Biroului Politic al celui de-al XVII-lea Congres al Partidului,

care și-a construit mai întâi de-a lungul multor ani o solidă carieră în industria de stat a petrolului; mai este cazul lui Zhang Gaoli, membru al Biroului Politic al celui de-al XVIII-lea Congres al Partidului, care, de asemenea, și-a construit mai întâi o carieră de 17 ani în aceeași industrie. Mai vorbim de sectorul privat, în special de anumite sectoare de afaceri care s-au bucurat de un mai mare interes din partea unora dintre lideri, pe tot parcursul cât aceștia și-au construit cariera, până la cel mai înalt nivel. Încă sunt puțini aceia care înțeleg ce putere poate avea sectorul privat. Aceste companii private – care oferă, în primul rând, un număr mare de locuri de muncă și reprezintă surse de creștere și profit – stârnesc și mențin viu interesul celor mai ambițioși politicieni din China*.

Importante sunt și legăturile formate în mediul academic sau intelectual. Vorbim în acest caz de influența pe care unii intelectuali o pot exercita asupra liderilor politici, prin intermediul sfaturilor și ideilor. Legătura apropiată dintre Wang Huning și Jiang Zemin, iar mai târziu Hu Jintao, constituie un exemplu bine cunoscut de carieră politică clădită pe baza unor legături începute în mediul academic și intelectual. Întregi rețele de sfătuitori, de la consultanți pe probleme economice până la sociologi, gravitează în jurul liderilor politici, unele dintre ele aparținând de instituții cu o lungă tradiție în rolul de sfetnici ai puteri, cum ar fi Academia Chineză de Științe Sociale sau universitățile Qinghua și Beida, dar și alte instituții mai oculte – unele dintre ele chiar din străinătate. Există diferențe de viziune asupra lumii între liderii politici chinezi, pe care

* Vezi Bruce J. Dickson, Jie Chen, *Allies of the State*, Harvard University Press, 2010, Yasheng Huang, *Selling China*, Cambridge University Press, New York, 2003 și Sonja Opper și Victor Nee, *Capitalism from Below: Markets and Institutional Change in China*, Harvard University Press, Cambridge Mass, 2012.

Guo: Ți mulțumim! Mulțumim! Condițiile din țara noastră devin într-adevăr mai bune, cu fiecare zi. Nu am visat niciodată că am putea trăi într-un astfel de apartament.

Internauții care au analizat toată această poveste au descoperit tot felul de probleme cu ea, motiv pentru care a și fost stearsă destul de repede*. Ea ne ajută în schimb să ne facem o idee despre ce însemna propaganda în perioada lui Liu. Cea de-a doua măsură, după cum am văzut-o deja pusă în practică de Zhang Dejiang în Guangzhou, a constatat pur și simplu în hărțuirea jurnaliștilor și bloggerilor, într-o asemenea măsură încât majoritatea au devenit excesiv de prudenți. Ceea ce nu era deloc o glumă. Într-o clasificare privind libertatea de expresie întocmită de organizația *Reporteri fără frontiere*, în 2007, China nu a reușit să ocupe decât poziția 163, iar în 2011 căzuse deja pe poziția 174. Singurele țări care se aflau sub ea în top erau Iran, Siria, Turkmenistan, Coreea de Nord și Eritreea**. Deși n-ar fi recunoscut-o niciodată, aceste rezultate înseamnă un adevărat succes pentru Liu Yunshan.

Confuzie: ce au în comun?

Ideea de a încerca să descoperi diferențele în cadrul unui grup care la prima vedere pare să fie format din membri identici poate părea destul de stranie. La suprafață, liderii politici aflați la conducerea Chinei după 2012 par să fie un grup unit, omogen. PCC este însă o organizație vastă și nici pe departe atât de unită pe cât poate părea. Include milioane de membri,

* Kenneth Tan, *Busted: CCTV's RMB77 Low Income Tenant, 2011's First Internet Star*, pe *Shanghai List*, http://shanghaiist.com/2011/01/02/cctvs_rmb77_low-income_tenant_buste.php.

** *Xi Jinping: The New Era: The Power Emerges from the 18th Congress*, scurt raport întocmit de China Trade Winds, în decembrie 2012, p. 24.

care de cele mai multe ori își urmăresc și promovează propriile interese. Există într-adevăr o unitate retorică și administrativă, care trece rareori dincolo de suprafață. Ca organizație, Partidul a demonstrat de multe ori o mare flexibilitate în fața acestei diversități, impresionantă pentru mulți observatori, în ciuda imaginii monocrome pe care ține să o prezinte celor din afara țării.

Dacă ar fi să despicăm firul în patru, i-am putea studia pe cei șapte membri ai Comitetului Permanent din 2012 dintr-o varietate de unghiuri. Apartenența acestora la diferitele facțiuni se dovedește cea mai puțin ofertantă, din perspectiva informațiilor pe care ni le poate furniza. Ne ajută să înțelegem de unde vin aceștia și când anume au cunoscut anumite persoane cu care au rămas în contact, dar dincolo de asta despre viața lor, despre ambițiile lor și cum au reușit să-și păstreze relațiile de care dispun, într-o lume atât de schimbătoare și de dinamică, nu ne spune mai nimic. Cel mult, putem încerca să definim un anumit profil de carieră de succes. În schimb, perioadele din carieră petrecute de aceștia în fruntea diferitelor provincii par să ne ajute mult mai mult, exceptând cazul lui Liu Yunshan. Pe de altă parte, proveniența multora dintre ei din familii extrem de bine conectate ne ajută și să ne explicăm multe lucruri – deși pe Bo Xilai familia nu a reușit să-l salveze. Și, oricum, nu toți prințșorii reușesc să devină și lideri politici, ceea ce iarăși complică lucrurile. Pozițiile ocupate de unii prin diferite ministere centrale au și ele un rol, la fel ca și pozițiile de conducere din cadrul Ligii Tineretului sau din cadrul altor organizații ale Partidului. Abilitatea dovedită în gestionarea situațiilor de criză reprezintă un alt atu, deși mulți dintre politicienii de rang înalt de care ne-am ocupat în această carte mai degrabă au eșuat la acest capitol. S-au arătat mai talentați în a evita ca aceste greșeli să se transforme în obstacole în cariera lor politică.

Cele mai multe dificultăți le întâmpinăm atunci când încercăm să înțelegem – din câte știm despre viața pe care au avut-o și relațiile de care s-au ajutat de-a lungul carierei – ce fel de politicieni sunt ei de fapt. Facționalismul nu poate oferi un răspuns. Cel mult, dovedește că au fost capabili să-și construiască rețele de interese și să-și atragă protecția unor persoane sus-puse, iar într-o anumită măsură și de unde le vine capitalul politic. Asta, însă, încearcă mulți alții să facă. Foștii lideri ai PCC joacă în permanență rolul de căutători de talente, pentru a deveni viitori regi ai țării. Mai interesant ar fi să încercăm să ne dăm seama ce anume mai exact au văzut la cei pe care i-au ales în cele din urmă pentru a-i sprijini și cum anume i-au răsplătit aceștia, prin munca lor, mișcări strategice și ținte urmărite. Jiang Zemin a fost unul dintre cei mai activi căutători de talente, alături de Zeng Qingshong. Dar el a avut și cariera cea mai lungă (începută spre sfârșitul anilor 1940) și cel mai lung șir de poziții oficiale. În mod ironic, singurul care n-a dovedit talent a fost chiar succesorul său Hu Jintao. I-a ajutat, în schimb, pe mulți alții, iar toate aceste investiții pe care le-a făcut de-a lungul timpului în oameni și-au arătat roadele în 2012. Deși este clar că ar fi totuși prea mult să punem succesul oricăruia dintre cei aliniați pe scenă în 2012 numai pe seama sprijinului acordat de Jiang. Dată fiind situația mereu în schimbare, cei mai mulți dintre cei promovați de el au eșuat pe parcurs, așadar, putem spune că până la urmă cel mai mult pentru aceștia a contat cât s-au putut sprijini pe ei înșiși.

Prin urmare, a venit momentul să ne despărțim de acest ancadrament legat de facțiuni și patroni spirituali și să ne aventurăm mai mult pe tărâmul politicii propriu-zise, pentru a vedea ce tip de campanii, mesaje politice, realizări birocratice sau idei sprijină de obicei sau încearcă să impună liderii politici din China modernă. Iar principalul obstacol pe care îl vom

întâmpina aici constă în aceea că exact aceste tipuri de calități nu se regăsesc exprimate deschis în China, din moment ce nu există campanii deschise. Pur și simplu concurenții nu au opțiunea de a ieși în față cu propriile realizări, fiind nevoiți să utilizeze tot felul de codificări și să ia parte la tot felul de negocieri simbolice, pentru a și le dovedi. Arbitrii acestui proces fac și ei parte dintr-o tagmă foarte închisă, a „factorilor de decizie”, despre care se știe foarte puține lucruri, în ciuda faptului că aceștia își revendică legitimitatea de la masele de membri ai Partidului și de la publicul larg pe care, chipurile, îl reprezintă. Din păcate, este foarte greu să ne dăm seama din afară cum funcționează exact acest mecanism. Sarcina de a înțelege și a evalua realizările politice ale cuiva în acest univers în care opacitatea este privită ca o unealtă-cheie de control al puterii este mult mai dificilă decât într-o democrație pluripartidă, unde este mai ușor să descifrezi comportamentul cuiva. În ciuda tuturor acestor impedimente, este clar – din tot ceea ce am învățat despre cei studiați la acest capitol sau în cele precedente – că ei trebuie să răspundă așteptărilor celor care au investit în ei prin realizări concrete și să-și demonstreze abilitățile care au fost văzute în ei. Dar asta nu e decât politică, oriunde, oricând.

Un ultim aspect de explorat când vine vorba de a înțelege rezultatul celui de al XVIII-lea Congres al Partidului îl reprezintă ideologia, convingerile acestor oameni. În anumite privințe, ei nu cred altceva decât pur și simplu în ei înșiși, în putere și în importanța menținerii acestei puteri, pentru care sunt în stare să apeleze la măsuri extrem de dure. Nu este nimic surprinzător aici. Liderii politici din orice alt sistem de oriunde din lume sunt nevoiți să acționeze cam în același mod pentru a avea succes. Este important, prin urmare, să ne dăm seama cum anume reușesc liderii politici din China să acumuleze capital politic, cum își recrutează acoliții și asociații, care formează rețelele de

interese din jurul lor, și cum reușesc să se mențină la distanță față de alte rețele.

Unii dintre cei menționați fac parte din unele rețele de afaceri, cum ar fi Zhang Gaoli, în timp ce alții, ca Zhang Dejiang, se situează chiar la antipod. Unii își asigură sprijin pentru viitoarele cariere în administrația centrală încă din perioada deținerii de funcții în administrația locală, cum este cazul lui Xi Jinping, care și-a petrecut mulți ani în Fujian, în timp ce alții trec prin provincii aproape ca și cum nici n-ar fi fost acolo. Unii au legături puternice cu marile familii, cum este, iarăși, și cazul lui Xi Jinping. Dar alții, în schimb, au mai mult probleme cu familia, cum ar fi de exemplu Yu Zhengsheng, care a fost aproape distrus de istoria foarte tulbură a familiei sale, incluzând sinucidere, victimizări, scandaluri legate de avere.

Dacă vrem să pătrundem dincolo de măștile sub care se ascund acești oameni, atunci trebuie să încercăm să ne dăm seama nu numai ce gândesc, dar și să încercăm să înțelegem mai bine mediul în care gândesc. Pe parcursul carierelor lor, aceștia s-au aflat în contexte și situații în care au trebuit să facă față unor întrebări extrem de dure, în vremuri politice foarte dificile. Putem însă oare să ne strecurăm în acest spațiu închis din interiorul căruia gândesc ei, cu provocările pe care le presupune, resursele intelectuale și cadrele conceptuale pe care le oferă? Poate așa ne-am face o imagine mai clară despre acest univers închis și despre actanții lui, după care vom putea să ne dăm seama mai bine și care ar putea fi următoarele lor mutări. În capitolul final, voi lăsa în urmă fapte materiale, pe care le-am adunat pentru a documenta viețile acestor lideri politici și experiențele care i-au format, pentru a pătrunde mai adânc în universul lor mental, prin intermediul ideologiei pe care o apără și pe care și-au ales s-o promoveze.

conducă statul chinez după 2012. Așa se face că în al treilea capitol se concentrează asupra prezentării detaliate a traiectoriei politice a noului „împărat” al Chinei, Xi Jinping, pe când în al patrulea capitol aceeași procedură este aplicată premierului Li Keqiang. Și cum cei doi nu sunt singuri, ci sunt supravegheați, pentru ca nu cumva să fie tentați să acumuleze prea multă putere, de ceilalți membri ai Comisiei Permanente, al cincilea capitol îi prezintă și pe aceștia cinci. Și, ca un fel de concluzie, în ultimul capitol Brown examinează rolul ideologiei în structurarea puterii în partid, dar și în consolidarea carierelor liderilor acestuia.

Folosind cu predilecție surse în limba chineză, Brown reușește să explice convingător cum această Chină a înaltei nomenclaturi de partid – formată din cei ce dețin poziții de la cea de ministru în sus și care nu numără mai mult de trei mii de oameni – reușește să asigure cooperarea grupurilor de putere și de influență. Oprindu-se asupra modului în care se manifestă puterea în interiorul Biroului Politic al Partidului Comunist Chinez, Brown crede că poate detecta existența unei concurențe acerbe, aceeași pe care o putem observa în viața partidelor din regimurile care lasă loc competiției politice. Diferența ține însă de modul în care se manifestă această concurență, dar și de maniera în care se distribuie resursele între membrii noii clase mandarinale. Dar, pe de altă parte, această formă de organizare a puterii în rețea reușește să concentreze mai multă forță decât s-a întâmplat vreodată cu puterea exercitată de Mao în cea mai centralizată formă de putere cunoscută de China în îndelungata sa istorie.

Această competiție pentru acumularea puterii se caracterizează, observă Brown, printr-o extraordinară flexibilitate a relațiilor politice, care poate fi comparată cu flexibilitatea capitalului în contextul pieței libere. Tocmai de aceea, pentru a putea explica nuanțele specifice modului de organizare a puterii în China, Brown apelează la concepția despre putere a

filosofului francez Michel Foucault. Or, pentru Foucault puterea era mai degrabă o formă de energie care se manifestă printr-un câmp de forțe decât o relație de autoritate, fixă și osificată, așa cum sunt tentați să o privească cei mai mulți dintre teoreticieni. Dacă puterea rămâne o relație, autoritatea nu mai este încarnată și reprezentată într-un lider, ci într-o rețea cu geometrie variabilă care acoperă, pentru a fi eficientă, un mare număr de domenii. Într-un astfel de sistem politic, rețelele sunt esențiale pentru a accede la putere, dar și invers, accesul la resurse este dependent de controlul unei părți a puterii. Iar constituirea și funcționarea acestor rețele de putere și influență presupune o foarte complicată alchimie politico-ideologică.

În acest sens, în China o carieră politică se concentrează mai degrabă asupra efortului politic de structurare și consolidare a rețelelor, decât asupra expunerii liderilor în dezbaterile publice. Probabil aceasta a și fost eroarea lui Bo Xilai, care a încercat să folosească mass-media pentru a-și impune autoritatea în fața partidului. Or, o astfel de atitudine nu avea cum să fie bine apreciată de aparat, dar mai ales de cercul puterii.

În contrast cu Bo Xilai, cariera lui Xi Jinping – devenit secretarul general al partidului în 2012 – se datorează unei serii de factori, între care, preluarea portofoliului de relații al tatălui său, Xi Zhongxun, care se împletește armonios cu formarea propriilor rețele longitudinale și transversale. Deși o „beizadea”, ca și Bo Xilai, biografia lui Xi Jinping prezintă o serie de particularități care l-au ajutat să convingă grupul de putere asupra capacității sale de a păstra echilibrul și de a media între facțiuni. Tatăl lui Xi Jinping a scăpat de asocierea cu extrema stângă care a provocat Revoluția Culturală, a fost de mai multe ori epurat și a fost implicat în primele succese ale politicii de reformă și deschidere economică. Și tot de la tatăl său, militar de carieră, moștenește Xi Jinping și relațiile cu lumea militară

pe care Bo nu le avea. Folosindu-și capacitatea de a se plasa la intersecția diferitelor grupuri de interese, Xi Jinping a putut fructifica sprijinul unor rețele mult mai extinse în comparație cu ceilalți concurenți ai săi, în primul rând față de Bo Xilai, dar mai ales a reușit să evite constituirea unor coaliții osificate, ceea ce i-a permis să contracareze toate atacurile la care a fost spus în perioada de pregătire a „asaltului final” asupra puterii.

Dar, această Chină a „noilor mandarini”, reprezentanți ai unui sistem al rețelilor difuze de putere, trebuie să se confrunte cu sfidările unui nou secol, pe de o parte, cererea din ce în ce mai insistentă pentru mai multă transparență și democrație, pe de altă parte, mai echilibrata împărțire a rezultatelor succesului economic. Deși prezintă unele similitudini cu modul de funcționare al Uniunii Europene, China este abia la începutul unei aventuri politice. Dacă modelul economic elaborat la sfârșitul anilor 1970 s-a dovedit un succes, mai ales după criza economică începută în anul 2007, acesta nu mai poate asigura aceleași avantaje. Între timp, China are deja o clasă mijlocie care are nu doar un alt standard de viață, ci și o altă atitudine față de politică. Așa că, din nou, China va trebui să se adapteze. Va însemna această adaptare constituirea unui stat de drept bazat pe respectarea drepturilor omului și libertăților cetățenești sau va lua forma unei tehnocrații autoritare? În orice caz, nu criticile anemice ale Occidentului vor fi motoarele unei posibile democratizări, ci emergența unei noi generații și influența noilor tehnologii, care obligă la o transparență cu care China noilor mandarini nu a fost obișnuită. În aceste condiții, cultura supunerii și supravegherii, cu toată panoplia sa de fapte – de la nepotism și corupție politică, la mercantilism și capitalismul de stat împins la extrem – se va confrunta cu noua cultură a protestului față de un stat excesiv.

Cuprins

<i>Prefață</i> de Dan Tomozei	7
<i>Introducere</i> – Conducerea de tip rețea	13
Capitolul 1 – <i>Puterea și Biroul Politic</i>	29
Capitolul 2 – <i>Lungul și sinuosul drum spre cel de-al XVIII-lea Congres</i>	90
Capitolul 3 – <i>Noul împărat – Xi Jinping</i>	149
Capitolul 4 – <i>Avocatul – premierul Li Keqiang</i>	186
Capitolul 5 – <i>Stelele din jurul celor doi sori – ceialți cinci</i>	217
Capitolul 6 – <i>Contradicțiile Chinei moderne: ideologia și rolul ei</i>	269
Concluzii.	303
<i>Bibliografia surselor în limba chineză</i>	315
<i>Listă de abrevieri</i>	323
<i>Mulțumiri</i>	324
<i>Postfață</i> de Cristian Pârvulescu	325